

Wstęp do systemu Linux / Mac

v.1.0

Plan

- Wprowadzenie do systemów Unix
  - Poruszanie się po konsoli, system plików
  - Użytkownicy
  - Dostęp do plików
- Instalowanie nowych programów
  - Tematy zaawansowane
  - Różnorodność w systemach Linux

Uruchamianie terminala

Terminal

Czym jest terminal?

Terminal (tak właściwie jest to emulator terminala) jest interfejsem, dzięki któremu możemy wpisywać i wykonywać komendy tekstowe.

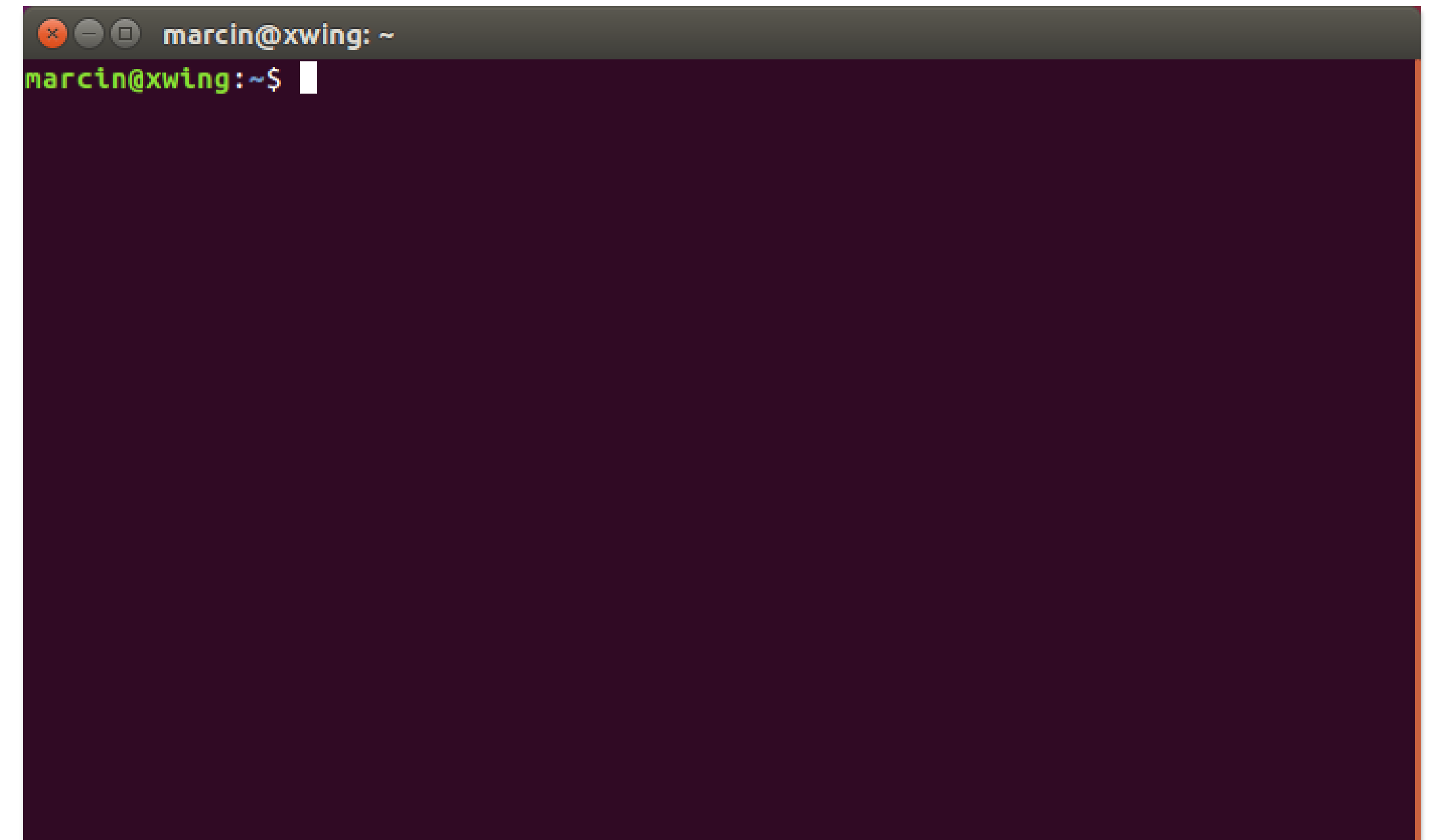
Praca w terminalu pozwala nam wykonywać zadania dużo szybciej niż przy użyciu interfejsów graficznych. Dodatkowo w większości przypadków mamy dużo większe pole manewru oraz więcej opcji przy wykonywaniu zadań.

Znajomość systemów operacyjnych oraz obsługi terminala jest umiejętnością, którą powinien posiadać każdy programista!

Jak otworzyć terminal?

Jeśli jesteś użytkownikiem Ubuntu:

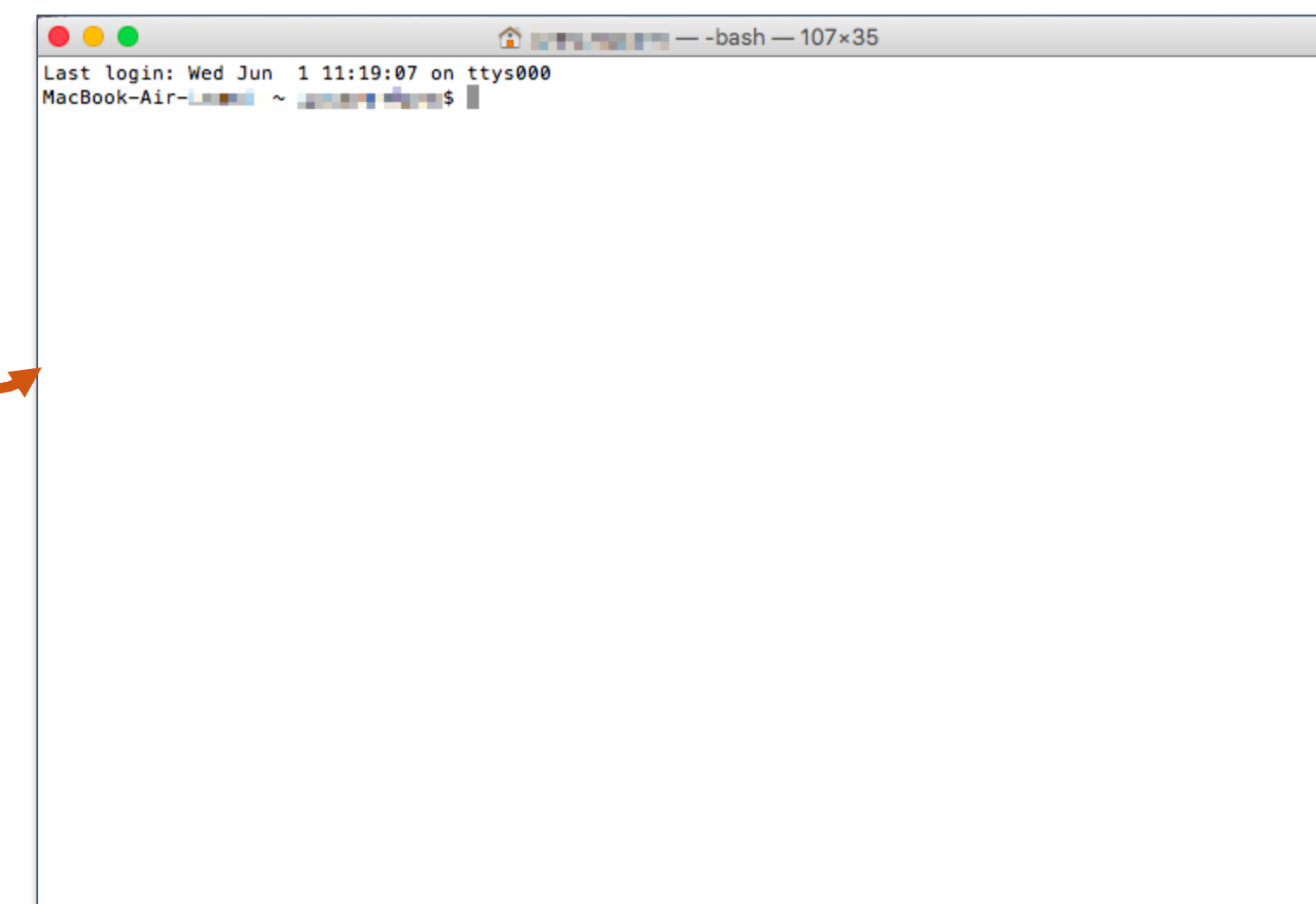
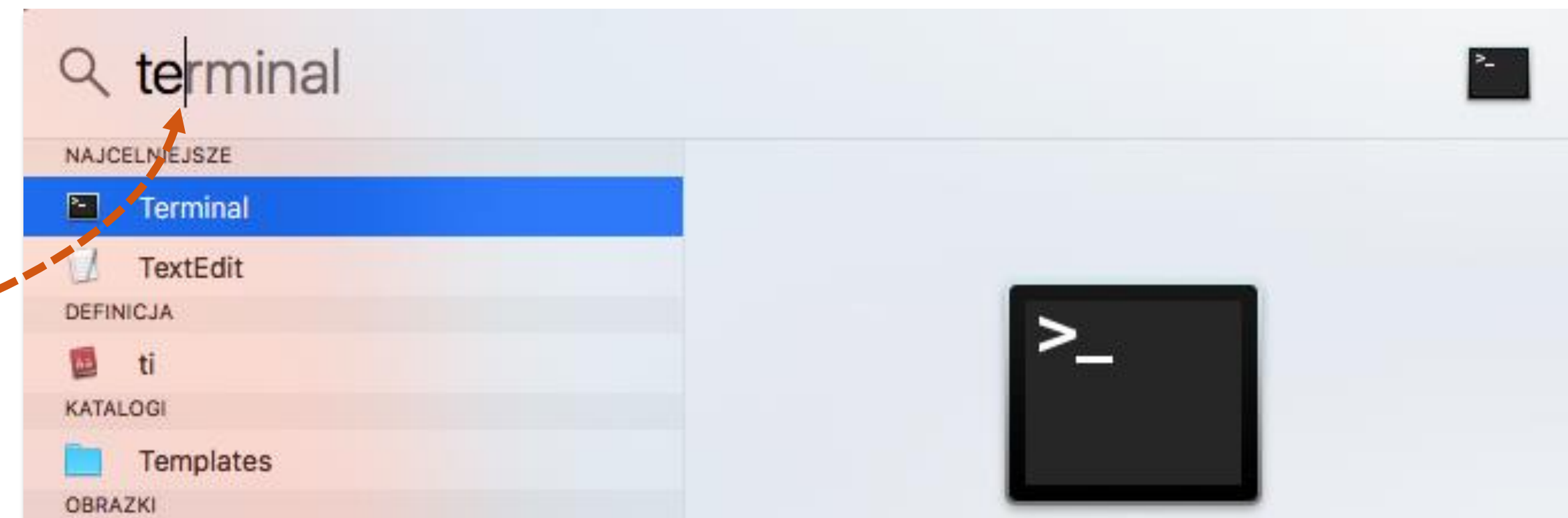
Otwórz terminal kombinacją klawiszy
Ctrl-Alt-T

Jak otworzyć terminal?

Jeśli jesteś użytkownikiem Mac OS:

- Wciśnij kombinację klawiszy **Cmd+Spacja**,
- W oknie **Spotlight** zacznij wpisywać „**terminal**”,
- Potwierdź klawiszem **Enter**.

Wprowadzenie do systemów Unix

Wprowadzenie do systemów Unix

Krótko o Linuksie

- Linux to rodzina uniksopodobnych systemów operacyjnych.
- Linux jest jednym z przykładów wolnego i otwartego oprogramowania.
- Jego kod źródłowy może być dowolnie wykorzystywany, modyfikowany i rozpowszechniany.
- Systemy operacyjne Maców są oparte na podobnej rodzinie – stąd większość komend będzie działać dokładnie tak samo.

Co to jest shell?

- Shell jest najniższą powłoką interfejsu użytkownika typową dla systemów uniksowych.
- Jest to część systemu odpowiedzialna za podstawową interakcję z użytkownikiem.
- Każdy z shelli musi implementować podstawową liczbę komend wymaganych przez standard.
- Najczęściej każdy z nich usprawnia standard przez rozszerzenie liczby poleceń.

Przydatne skróty

CTRL + C	Przerywanie pracy procesu
CTRL + D	Wysyła sygnał EOF (end-of-file)
CTRL + R	Przeszukuje historię pod względem podanych liter
CTRL + Z	Zatrzymanie procesu
CTRL + A	Przeniesienie kursora na początek linii

Wprowadzenie do systemów Unix

Historia poleceń

Powłoka shell zapamiętuje ostatnio używane komendy (domyślnie – 1000):

- **history** – pokazuje listę używanych komend,
- **!!** – wykonuje ostatnią komendę,
- **!-3** – wykonuje trzecią komendę od końca z listy,
- **!5** - wykonuje piątą komendę z listy,
- **!grep** – wywołuje ostatnią komendę zaczynającą się od **grep**,

W nowszych shellach do wywołania historii poleceń służy skrót klawiszowy: **CTRL + R**.

Edytory tekstu

- **Gedit** – podstawowy (zainstalowany od początku) edytor tekstu w Ubuntu. Ma wspomaganie dla systemu kodowania UTF-8.
- **Vi** – podstawowy edytor tekstu w konsoli. Nieporęczny i trudny ale użyteczny. Warto jednak nauczyć się jego obsługi, jeżeli pracujemy przez SSH. Niezastąpiony przy pracy z wielkimi plikami.
- **Geany** – słynny multiplatformowy edytor tekstu. Bogata liczba opcji czyni go jednym z lepszych edytorów dla programistów.

Edytor Vi

Podstawy użytkowania Vi

Vi działa w dwóch trybach:

- komend – tryb, w którym wpisujemy komendy programu (takie jak: zapisz plik, zamknij program itp.). Żeby z niego przejść do trybu edycji należy wcisnąć klawisz **I** (od słowa „insert”).
- edycji – tryb, w którym mamy możliwość edycji pliku. Żeby z niego przejść do trybu komend wciskamy klawisz **ESC**.

Podstawowe komendy Vi

:30	Przesuwa kursor do wskazanej linii
/<ciąg_znaków>	Wyszukuje dany napis, np. /anything
? <ciąg_znaków>	Wyszukuje dany napis wstecz (od końca pliku)
n	Znajduje następne wystąpienie danego wyszukiwania
N	Znajduje poprzednie wystąpienie danego wyszukiwania
:e <nazwa_pliku>	Otwiera nowy plik o podanej nazwie
:w	Zapisuje plik
:w!	Zapisuje plik, nadpisując pozwolenia tego pliku (zdejmuje read-only)
:w <nazwa_pliku>	Zapisuje do nowego pliku o podanej nazwie
:q	Wychodzi z programu

**Poruszanie się
po konsoli,
system plików**

Struktura katalogów w systemie Linux

/	Główny katalog w systemie (wszystkie katalogi są podkatalogami /)
/dev	Katalog, w którym znajdują się wszystkie urządzenia
/proc	Katalog wymiany danych komunikacji międzyprocesowej, zawiera też szczególne informacje na temat systemu. Nie zawiera w sobie żadnego „realnego” pliku
/etc	Katalog zawierający pliki konfiguracyjne
/sbin	Katalog zawierający podstawowe pliki binarne potrzebne do działania systemu
/lib	Katalog zawierający biblioteki zainstalowane w systemie
/mnt	Katalog, w którym montowane są wszystkie dyski
/bin	Katalog zawierający programy

/etc	Pliki używane przez podsystemy Uniksa (np. bazy danych)
/etc/init.d	Katalog zawierający skrypty uruchamiane podczas startu systemu
/etc/profile.d	Katalog zawierający skrypty uruchamiane przy logowaniu danego użytkownika ( )
/home	Katalog domowy użytkownika
/root	Katalog domowy użytkownika root (głównego użytkownika systemu)
/tmp	Katalog zawierający pliki chwilowe potrzebne do działania programów i systemu
/usr	Katalog zawierający pliki wykonywalne programów, kod źródłowy, biblioteki i dokumentacje

Struktura katalogów w systemie Mac

/	Główny katalog w systemie (wszystkie katalogi są podkatalogami /)
/Applications	Katalog, w którym instalowane są aplikacje
/Volumes	Katalog, w którym montowane są wszystkie dyski (w tym pliki dmg z aplikacjami) np. cdrom
/etc	Katalog zawierający pliki konfiguracyjne
/sbin	Katalog zawierający podstawowe pliki binarne potrzebne do działania systemu
/Library	Katalog zawierający biblioteki zainstalowane w systemie
/bin	Katalog zawierający programy

/etc	Pliki używane przez podsystemy Maca (np. bazy danych)
/dev	Katalog, w którym znajdują się wszystkie urządzenia
/etc/profile	Katalog zawierający skrypty uruchamiane przy logowaniu danego użytkownika
/Users	Katalogi domowe użytkowników
/System	Katalog zawierający pliki systemowe
/tmp	Katalog zawierający pliki chwilowe potrzebne do działania programów i systemu
/usr	Katalog zawierający pliki wykonywalne programów, kod źródłowy, biblioteki i dokumentacje

Podstawowe komendy – pliki i katalogi

ls	Wyświetla wszystkie pliki	ls -a ls -l	Wyświetla także pliki ukryte Wyświetla dodatkowe informacje
mkdir dirname	Tworzy katalog		
cd dirname	Przechodzi do wskazanego katalogu	cd . cd .. cd ~	Obecny katalog Katalog bezpośrednio wyżej Katalog domowy
pwd	Wyświetla ścieżkę do katalogu, w którym się znajdujemy		
cp file1 file2	Kopiuje file1 na miejsce file2		
mv file1 file2	Przenosi file1 na miejsce file2		

Podstawowe komendy – pliki i katalogi

rm file	Usuwa plik	rm -r	Usuwa także katalogi
rmdir dirname	Usuwa katalog		
cat file	Wyświetla wskazany plik		
less file	Wyświetla plik strona po stronie		
head file	Wyświetla pierwsze 10 linii pliku	head -n	Wyświetla n linii
tail file	Wyświetla ostatnie 10 linii pliku	tail -n	Wyświetla n linii
wc file	Podaje liczbę słów, znaków, linii lub bajtów w pliku (lub potoku)	wc -c wc -l wc -w wc -m	liczba bitów, liczba bajtów, liczba słów, liczba znaków
touch file	Tworzy plik o podanej nazwie		

Podręczniki systemowe

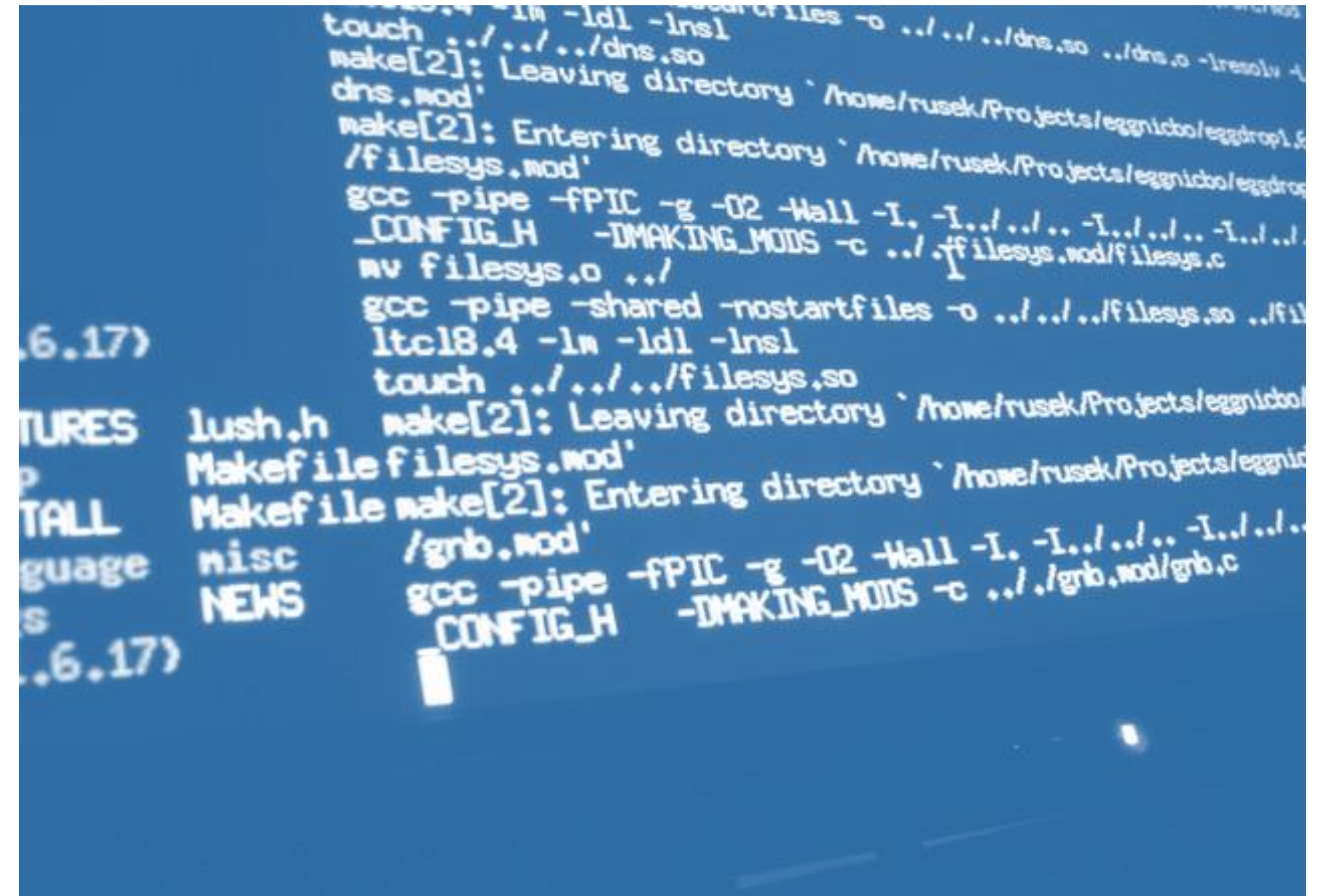
man <nazwa_komendy> – otwiera podręcznik pomocy danej komendy np. **man** ls.

Komenda z jednym z tych parametrów wyświetla dodatkowe instrukcje:

<nazwa_komendy> **--help**

<nazwa_komendy> **-h**

apropos com – wyświetla wszystkie komendy mające słowo **com** w nagłówku swojego podręcznika.

Podstawowe komendy – grep

- **Grep** służy do wyszukiwania danego ciągu znaków w podanych plikach. Podstawowym użyciem jest: `grep "wyszukiwana fraza" plik`.
- W takim przypadku wynikiem są wszystkie linie zawierające daną frazę w podanym pliku.

Przykład

```
grep -i "lorem" readme.txt
```

Podstawowe opcje komendy grep

-i	Wyszukuje, nie zważając na wielkość znaków
-w	Wyszukuje tylko pełne słowo
-A <n>	Pokazuje n linii po wyszukiwanym słowie
-B <n>	Pokazuje n linii przed wyszukiwanym słowem
-r	Wyszukuje rekursywnie we wszystkich plikach podanego katalogu
-v	Wyszukuje wszystkie linijki niezawierające podanego słowa
-c	Podaje liczbę wystąpień wyszukiwanego słowa
-l	Wypisuje nazwy plików, w których znalazł dane słowo
-n	Dodaje numer linii, w której znalazł słowo

Podstawowe komendy

find

Komenda wyszukująca pliki to **find**.
Jej ogólna forma to:

**find <katalog startowy> <kryteria
wyszukania i akcje>**

Przykład

find . -name "pattern" -print

Podstawowe opcje komendy find

-atime n	Plik, który został utworzony n dni temu, np. +7 – utworzony dawniej niż siedem dni temu
-mtime n	Plik, który został zmodyfikowany n dni temu, np. -5 – zmodyfikowany nie później niż 5 dni temu
-size n	Plik ma n bloków wielkości (blok to 512 bajtów), np. +100 – plik większy niż 100 bloków = 50 KB
-type f	Wyszukuje po typie pliku, np. f = plik tekstowy (w przykładzie), d = katalog
-name nam	Nazwa pliku to nam

-user usr	Nazwa właściciela pliku to usr
-group grp	Właściciel pliku należy do grupy grp
-perm p	Tryb dostępu pliku to p (gdzie p to liczba)
-print	Wyświetla ścieżkę do pliku
-exec cmd	Wykonuje komendę cmd na pliku

Potok

Potok

Potok (pipe) – jeden z mechanizmów komunikacji międzyprocesowej, umożliwiający wymianę danych pomiędzy dwoma procesami. Odbywa się to najczęściej przez połączenie STDOUT z STDIN innego procesu, na przykład:

```
ps aux | less
```

```
cat plik | grep -i a
```

command > file	Przekierowuje STDOUT z komendy command do pliku file (nadpisując go)
command >> file	Przekierowuje STDOUT z komendy command do pliku file (rozszerzając go)
command < file	Przekierowuje STDIN z pliku file do komendy command pliku file
cat file1 file2 > file0	Skleja file1 i file2 wynik, zapisując do file0

Użytkownicy

Rodzaje użytkowników w systemach Unix

Oto trzy główne typy użytkowników:

- **root** – tak zwany **superuser** – ma całkowity dostęp do maszyny, może wywoływać każdą komendę,
- **konta systemowe** – potrzebne do działania systemu i krytycznych dla niego procesów,
- **konta użytkowników** – konto normalnego użytkownika.

Podstawowe komendy w systemie Linux

adduser username	Dodaje użytkownika do systemu	-d homedir – wskazuje na (już istniejący) katalog domowy -g groupname – dodaje do danej grupy podczas tworzenia -m – tworzy nowy katalog domowy -l – zmienia nazwę użytkownika (tylko dla usermod)
usermod username	Zmienia atrybuty użytkownika	
passwd username	Zmienia hasło użytkownika	
deluser username	Usuwa użytkownika	-r – niszczy katalog domowy danego użytkownika

Podstawowe komendy

Grupy

addgroup groupname	Dodaje grupę do systemu	-g ID – numer ID grupy,
groupmod groupname	Zmienia opcje grupy	-o – daje możliwość użycia zajętego już numeru ID, -r – dodaje konto systemowe do grupy, -f – opcja ta powoduje, że funkcja zwróci success, jeżeli grupa już istnieje, -n – zmienia nazwę grupy (tylko groupmod).
delgroup groupname	Usuwa grupę	

SUDO

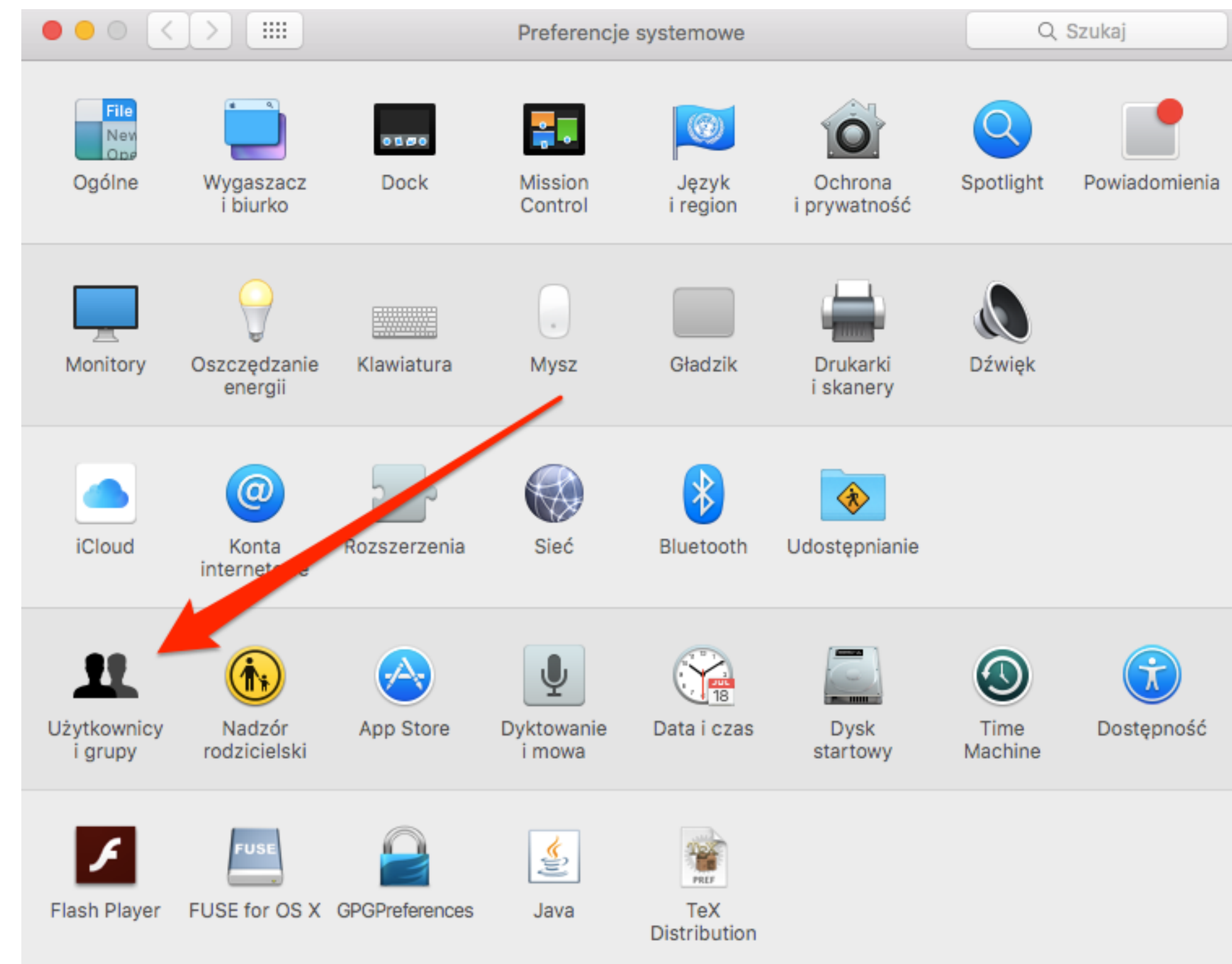
- **sudo nazwa_komendy** – wywołuje daną komendę na poziomie administratora systemu (podobne możliwości jak **root**).
- **sudo su** – otwiera nową powłokę, w której działamy jako admin.
- **visudo** – pozwala na bezpieczną konfigurację pliku sudoers (oznaczającego, kto ma prawa do używania komendy sudo).

Zarządzanie użytkownikami w systemie Mac

W systemie Mac zarządzanie użytkownikami odbywa się przez dedykowany ekran w preferencjach systemowych nazywany „**użytkownicy i grupy**”.

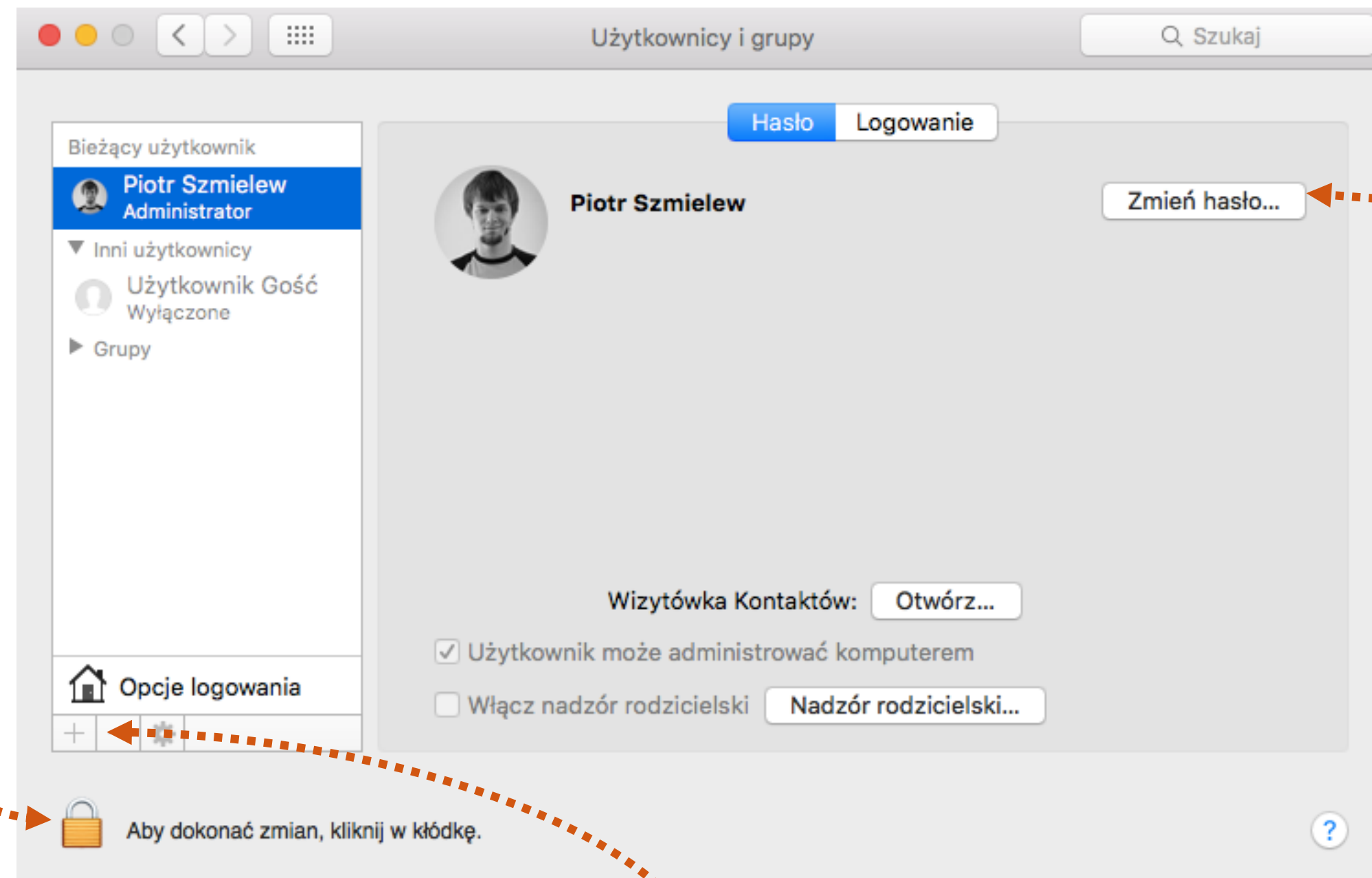
Oprócz tego polecenia **sudo** i **visudo** działają dokładnie tak samo jak w systemie Linux.

Edycja użytkowników w systemie Mac

Najpierw odblokuj
możliwość edycji
użytkowników

(podaj w następnym
okienku swoje hasło)

Możesz również zmienić
swoje hasło

Potem możesz już dodać
użytkownika (lub grupę) klikając znak +

Dostęp do plików

Prawa dostępu

Po wpisaniu komendy:

ls -lg

– przykładowy output jest następujący:

drwxr-xr-x 1 Agata 197610 0 mar 18 13:19
katalog_z_obrazkami/

- Pierwszy symbol (w tym zapisie **drwxr-xr-x**) oznacza, czy dany element jest katalogiem czy nie (czyli d oznacza katalog, plik jest określany kreską -)
- Następne 9, to opis praw dostępu.
- Dalej jest suma kontrolna, nazwa grupy, do której należy plik, wielkość, data utworzenia i nazwa.

Opis rwx

- Pierwsze trzy znaki oznaczają możliwości dostępu dla właśnie zalogowanego użytkownika (r – read, w – write, x – execute)
- Dalsze trzy oznaczają dostęp dla grupy, do której należy dany plik.
- Ostatnie trzy – prawa dostępu dla wszystkich innych.

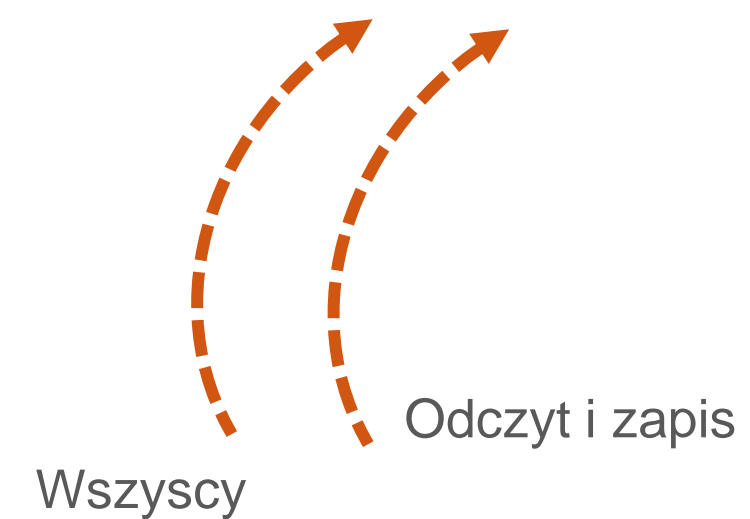
-rwxrw-r--

Zmiana praw dostępu do pliku

chmod – komenda zmieniająca uprawnienia dostępu do pliku.

Przykład

chmod a=rw file.txt

U	Użytkownik
G	Grupa
O	Inni
a	Wszyscy (to samo co połączenie u , g , o)
r	Odczyt
w	Zapis (i usunięcie)
x	Uruchomienie (w przypadku katalogu dostęp)
+	Dodanie uprawnień
-	Zabranie uprawnień

Zmiana grupy, do której należy plik

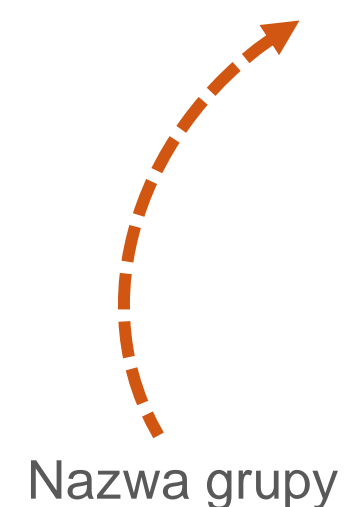
chgrp

chgrp – komenda zmieniająca grupę pliku tylko do takiej grupy, do której użytkownik sam należy.

chgrp nazwa_grupy plik1 plik2

Przykład

chgrp CodersLab cwiczenie1.txt

Nazwa grupy

chown

chown – komenda służąca do zmiany właściciela pliku (co zmienia też grupę). Może być wywoływana tylko przez administratora systemu (poprzez **sudo**).

chown :nazwa_grupy plik1 plik2

Nowy właściciel pliku

Nazwa grupy, do której przypisujemy plik

Nazwa pliku, plików

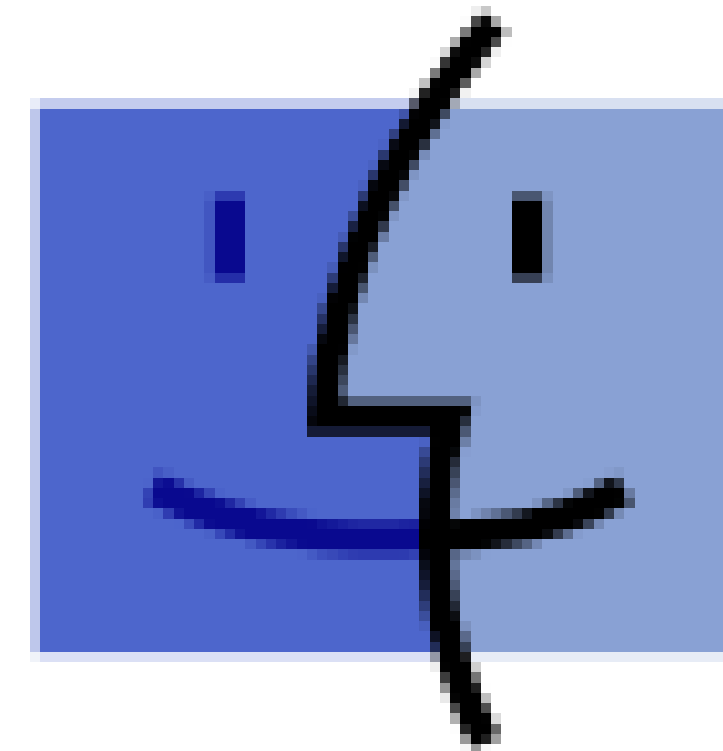

Instalowanie nowych programów

Instalowanie menedżera pakietów na MacOS

- System operacyjny Mac OS nie ma domyślnie menedżera pakietów.
- Aby zainstalować najpopularniejszego managera wejdź na stronę <http://brew.sh> i wpisać w terminal podaną tam komendę instalacyjną.

Uwaga! Brew nigdy nie powinno być używane z sudo!

Mac OS

Zarządzanie pakietami

Zarządzanie pakietami (apt)

Aktualizowanie listy pakietów:

- Linux
sudo apt-get update
- MacOS
brew upgrade

Instalacja pakietu:

- Linux
sudo apt-get install nazwa_pakietu
- MacOS
brew install nazwa_pakietu

Kasowanie pakietów:

- Linux:
sudo apt-get remove nazwa_pakietu
- MacOS:
brew uninstall nazwa_pakietu

Kasowanie pakietu z zależnościami:

- Linux:
sudo apt-get --purge remove nazwa_pakietu
- MacOS:
brew uninstall nazwa_pakietu

Zarządzanie pakietami

Pobieranie kodów źródłowych:

- Linux
sudo apt-get source nazwa_pakietu
- MacOS – niezaimplementowane

Wyszukiwanie pakietów:

- Linux
sudo apt-cache search nazwa_pakietu
- MacOS
brew search nazwa_pakietu

Zarządzanie pakietami

Zarządzanie pakietami (dpkg)

- Aktualizowanie wszystkich pakietów:
sudo apt-get upgrade
- Aktualizowanie dystrybucji:
sudo apt-get dist-upgrade
- Kasowanie wszystkich pobranych plików:
sudo apt-get clean

Polecenie **dpkg** służy do instalacji pobranych plików .deb.

- Instalacja pakietu:
sudo dpkg nazwa_pakietu
- Kasowanie pakietu:
sudo dpkg -r nazwa_pakietu

Tematy zaawansowane

Procesy

- **ps** – komenda wypisująca wszystkie procesy.
- Użyteczna w połączeniu z **grep**, poniższa komenda pokaże wszystkie procesy, które w nazwie mają „chrome”:

ps aux | grep chrome

- **pstree** – pokazuje procesy (tylko te należące do użytkownika) w formie drzewa procesów.

Opcje komendy ps

-a	Pokazuje procesy innych użytkowników
-e	Pokazuje rozszerzone informacje
-u	Pokazuje dodatkowe informacje (jak opcja -f)
-x	Pokazuje informacje o procesach nieznajdujących się w terminalu

Procesy

Informacje wyświetlane przez PS

UID	ID użytkownika, który stworzył proces
PID	ID procesu
PPID	ID procesu rodzica
C	Procent CPU, jaki pochłania proces
STIME	Czas startu procesu
TTY	Terminal, na którym działa proces
TIME	Czas CPU, jaki proces zużył
CMD	Komenda, jaka wystartowała proces

Procesy

Typy procesów

- **Zombie** – proces, który nadal jest widoczny w tabeli procesów, choć się skończył. Stan taki może nastąpić, jeżeli proces rodzic został zamknięty niepoprawnie. Często opisywany też jako **defunct**.
- **Orphan** – działający proces, którego rodzic został zniszczony. Proces taki może cały czas poprawnie się zamknąć.
- **Deamon** – proces systemowy działający w tle bez podpiętego terminala. Zazwyczaj celem demona jest ciągle lub okresowe powtarzanie jakiegoś działania.

Niszczanie procesów

- **kill [sygnał] [PID]** – komenda wysyłająca sygnał do procesu. Sygnały niszczące (zabijające) procesy:
-SIGTERM (-15)
-SIGKILL (-9)
- **killall [nazwa-procesu]** – Wysyła sygnał do wszystkich procesów o danej nazwie.
- Obie komendy wyślą **SIGTERM**, jeżeli nie zostanie podany żaden sygnał.
- Żeby zabić proces **zombie** najczęściej trzeba zabić proces jego rodzica (**PPID**).

Praca ze zdalną konsolą

Praca ze zdalną konsolą

- SSH – skrót od secure shell. Protokół pozwalający na bezpieczne zalogowanie się screen do komputera przez sieć.
- Logujemy się poprzez komendę:
ssh user@host.pl
- Przydatne komendy podczas używania SSH:
w – lista zalogowanych osób,
whoami – pokazuje login aktualnie zalogowanego użytkownika,
uptime – pokazuje, ile czasu upłynęło od startu systemu.

Komenda screen

- **screen** – program pozwalający na tworzenie wirtualnych sesji. Sesje te działają do czasu wyłączenia systemu lub ręcznego ich zamknięcia. Bardzo przydatne przy uruchamianiu skryptów przez SSH.
- **screen -S nazwa_sesji** – tworzy sesję o podanej nazwie.
- **screen -d -R nazwa_sesji** – przywraca sesję.
- **CTRL+A+D** – odłącza sesję (nie zamykając jej).
- **CTRL+A+K** – zamyka sesję.

Harmonogram zadań

- **cron** – demon (proces działający w tle), którego praca polega na okresowym wywoływaniu innych programów.
- **crontab** – tabela zadań, które **cron** ma uruchamiać, z dokładnym określeniem czasu, w którym mają być uruchomione.

Opcje

-e	Edycja.
-v	Wyświetlenie czasu ostatniej edycji.
-l	Wyświetlenie.
-r	Usunięcie całego pliku crontab.

Przykładowy wygląd pliku crontab

Przykład

- Aby dodać zadanie, które będzie uruchomione co określony czas, musimy dodać */<odstęp czasu> w odpowiednim polu.

- */5 * * * * /backup.sh
Uruchomi skrypt co pięć minut.

```
# For details see man 4 crontabs

# Example of job definition:
# .----- minute (0 - 59)
# | .----- hour (0 - 23)
# | | .----- day of month (1 - 31)
# | | | .----- month (1 - 12) OR jan,feb,mar,apr ...
# | | | | .---- day of week (0 - 6) (Sunday=0 or 7) OR sun,mon,tue,wed,thu,fri,sat
# | | | | |
# * * * * * user-name  command to be executed
```

Zmienne systemowe

- **Zmienne środowiska shell** – zmienne krótkoterminowe, czyszczone pod koniec działania powłoki.
- **Zmienne systemowe** – zmienne długoterminowe, zapamiętywane między sesjami użytkownika.
- Wypisanie zmiennej:
echo \$<nazwa_zmiennej>
- Nastawienie zmiennej:
set <nazwa_zmiennej> = wartość

Zmienne systemowe		Zmienne shella	
USER	Nazwa zalogowanego użytkownika	cwd	Ścieżka, w której się znajdujesz
HOME	Ścieżka do katalogu home	home	Ścieżka katalogu domowego
HOST	Nazwa komputera	path	Katalogi, w których shell szuka programów do wywołania
ARCH	Architektura procesora		
DISPLAY	Nazwa środowiska graficznego		
PATH	Katalogi, w których shell szuka programów do wywołania		

Symlinki i hardlinki

Tworzenie

- **symlink** – wskaźnik na plik znajdujący się w innym miejscu. Jeżeli zmienimy nazwę pliku lub przeniesiemy go, **symlink** zostanie zepsuty. Jeżeli plik zostanie podmieniony, **symlink** zacznie wskazywać na nowy plik.
- **hardlink** – wskaźnik na docelowe miejsce na dysku (**inode**). W chwili przeniesienia pliku **hardlink** będzie poprawnie na niego wskazywał. Może być utworzony tylko na tym samym systemie plików.

- **Symlinki:**
In /root/file1 /root/file2
- **Hardlinki:**
In -s /root/file1 /root/file2

Różnorodność w systemach Linux

Najpopularniejsze wersje Linuksa

➤ Ubuntu

- jedna z najpopularniejszych dystrybucji Linuksa,
- ma wiele własnych dystrybucji.

➤ Linux Mint

- user experience bardzo podobny do systemu Windows,
- system działający na zasadzie out of the box.

➤ Debian

- jedna ze starszych dystrybucji,
- służył jako baza m.in. dla Ubuntu,
- czysty system operacyjny.

➤ Fedora

- system wprowadzający najwięcej zmian, ciągle dodający najnowsze udogodnienia,
- bardziej problematyczna instalacja systemu, mniejsza stabilność.

➤ OpenSUSE

- alternatywa dla Mint, Ubuntu i podobnych systemów,
- łatwy w instalacji i użytkowaniu.

➤ Arch

- system dla zaawansowanych użytkowników,
- Daje możliwość stworzenia całkowicie spersonalizowanego systemu.

Najpopularniejsze typy shelli

Bourne Shell (sh)

- Dostępna na każdym systemie typu Unix (wyznacza standard).
- Druga powłoka używana w systemach Unix (stworzona w 1977 roku).
- Główne ograniczenie to niemożliwość działania na liczbach całkowitych bez tworzenia nowego procesu.
- Można go zidentyfikować podczas używania po znaku \$ znajdującym się na początku linii.

Bash

- Akronim od Bourne-Again Shell.
- Domyślna powłoka w większości systemów typu Linux oraz w systemie Mac OS X (wersie 10.3+).
- Pozwala na pracę w trybie konwersacyjnym (interaktywne wprowadzanie poleceń) i wsadowym (poprzez skrypty).
- Rozszerza standard **sh** np. przez:
  - działania na liczbach całkowitych,
  - przekierowywanie wejścia i wyjścia,
  - wyrażenia regularne (Bash 3.0+).

Najpopularniejsze typy shelli

Z shell (zsh)

- Potężne rozwinięcie standardu **sh** dla zaawansowanych użytkowników zawierające m.in.:
  - programowalne autouzupełnianie komend,
  - współdzielenie historii komend pomiędzy działającymi powłokami,
  - rozbudowane wyszukiwanie plików (nieopierające się na programach typu **find**),
  - autokorektę,
  - całkowitą kompatybilność z **sh** (może się podszywać pod powłokę **sh**).

C shell (csh)

- Powłoka stworzona dla systemu BSD.
- Główna zmiana polega na stworzeniu języka podobnego do C jako języka głównego powłoki.
- Pomimo dodania wielu usprawnień do standardu powłoka nie przyjęła się i jest uważana za problematyczną.

Najlepsze emulatory terminalu

Terminator

- Zaawansowany i uznawany za jeden z najlepszych emulatorów.
- Główne jego funkcjonalności to:
  - różne schematy kolorystyczne (także user defined),
  - możliwość doinstalowania różnych pluginów,
  - dodatkowe skróty klawiszowe dla najczęstszych komend,
  - dzielenie okna na pomniejsze wirtualne terminale i możliwość zmiany ich wielkości.

Guake

- Emulator całkowicie napisany w Pythonie.
- Jako jeden z pierwszych wprowadził ukrywanie emulatora pod górnym paskiem systemowym (bazowane na emulatorach z gier FPS).
- Stworzony dla środowiska graficznego GNOME.

Najlepsze emulatory terminalu

Yakuake

- Emulator podobny do Guake, przeznaczony dla systemów opartych na środowisku graficznym KDE.
- Główne cechy:
  - konfigurowalna wielkość i animacja opadania,
  - interfejs tabelkowy.

GADAĆ JEST ŁATWO.
POKAŹCIE MI KOD.

L. TORVALDS